

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин
Кафедра соціології

Затверджую:

Узгоджено:

Ректор Дніпропетровського
національного університету
імені Олеся Гончара
професор, чл.-кор. НАН України

Проректор з науково-педагогічної
роботи, професор

ПОЛЯКОВ М.В.

“ 18 ”

2017 р.

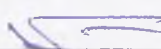
ЧЕРНЕЦЬКИЙ С.О.

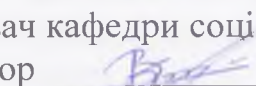
“ 17 ”

2017 р.

ПРОГРАМА
фахових вступних випробувань
зі спеціальності 054 Соціологія
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Програму обговорено та ухвалено
на засіданні Вченої ради факультету
суспільних наук і міжнародних відносин.
Протокол від 8 грудня 2016 р. № 4
Голова ради,
професор ТОКОВЕНКО О.С.

Завідувач кафедри соціології,
професор КРИВОШЕЇН В.В.

Дніпро
2016

Розділ 1. Загальна частина

Фахові вступні випробування проводиться як комплексна перевірка знань та умінь при вступі на навчання за зі спеціальністю 054 Соціологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти з наступних нормативних дисциплін:

- «Історія соціології»;
- «Загальнотеоретична соціологія»;
- «Методологія та програмування соціологічних досліджень»;
- «Гендерна соціологія»;
- «Соціологія права і девіантної поведінки»;
- «Соціологія політики».

Ефективна організація підготовки фахівців за фахом «Соціологія» полягає у поєднанні теоретичних знань та навичок практичної діяльності.

У результаті вивчення вказаних дисципліни фахівець з соціології повинен **знати:**

- природу та закони функціонування соціуму на основі комплексного підходу та узагальнених показників соціального розвитку, операціоналізації головних понять соціологічного знання;

- соціальну обумовленість суспільних змін, причини виникнення суспільних проблем, спираючись на класичні і сучасні соціологічні теорії та соціальні технології, використовуючи новітні інформаційне забезпечення, застосовуючи комплексний підхід;

- основні правила організації і проведення соціологічних досліджень (розробляти програму соціологічного дослідження, визначати об'єкт, предмет, цілі та завдання, методи збору соціологічної інформації та формування вибіркової сукупності шляхом здійснення теоретичного аналізу особливостей соціального об'єкту);

- технології та методи оцінювання стану і можливостей різних сфер соціального життя, напрямків ефективної соціальної взаємодії соціальних спільнот на основі вивчення повсякденності як особливої сфери життєвого світу, методом визначення драматургічної версії повсякденної реальності, визначати види соціальних відносин та прогнозувати основні напрямки їх розвитку.

Підготовлений фахівець з соціології повинен **уміти:**

- здійснювати моніторинги соціальних інновацій методом соціологічного аналізу нововведень в сучасних соціологічних теоріях;

- брати участь у дослідницькій роботі спрямованій на впровадження результатів соціологічних досліджень шляхом ініціації інноваційних соціальних технологій;

- брати участь в розробці заходів щодо подолання деструктивних тенденцій у розвитку соціальних систем шляхом вивчення теоретичного та емпіричного матеріалу та результатів соціологічних досліджень;

- проводити комплексне вивчення елементів досліджуваного соціального об'єкту, застосовуючи кількісні та якісні методи аналізу різних сторін

досліджуваного соціального об'єкту;

- відслідковувати загальні і локальні зміни у соціумі, масовій свідомості, проводити, спостереження за соціально-психологічним станом окремих груп та верств населення;

- здійснювати координацію інформаційних потоків з метою задоволення потреб соціального управління, спираючись на сучасні соціальні технології;

Розділ 2. Зміст розділів програми фахових випробувань

2.1 Історія соціології

Основні етапи історії соціологічної думки. Соціальні та теоретичні передумови виникнення соціології. Соціальне знання в культурах Стародавнього Сходу. Протосоціологічне знання стародавнього Китаю, Індії, Вавилону, Єгипту. Зародження елементів наукового знання в надрах античної культури Греції та Риму. Проблеми суспільства та людини в творчості Демокрита. Вчення Платона про суспільство. Проблеми суспільства, людини та сенсу її життя в творчості Аристотеля. Соціальне знання епохи Середньовіччя. Соціальне вчення раннього християнства. Фома Аквінський та соціальна доктрина томізму. Гуманісти Відродження: нові уявлення про людину та її світ у творчості Данте, Ф. Петрарки, Л. Бруні, Л. Балли, Пікоделла Мірандоли та ін. Соціальні утопії Т. Мора та Т. Кампанелли. Становлення елементів соціального знання в XV-XVI ст. Соціальне знання на рубежі пізнього Середньовіччя і Нового часу. Соціальні концепції Т. Гоббса та Дж. Локка. Соціальні концепції французької Просвітництва. Соціальне вчення Ж.-Ж. Руссо. Соціальні погляди К. Гельвеція. Роль соціально-політичної думки кінця XVIII – початку XIX ст. в розвитку соціологічного підходу до вивчення суспільства.

Емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX ст. та їх роль в становленні соціології. Соціальна фізіологія К. Сен-Сімона. О.Конт – основоположник позитивістської соціології. Соціологічна концепція Г. Спенсера. Натуралістичні школи в соціології XIX – початку XX ст. Соціологія К.Маркса. Психологічний напрямок в соціології XIX – початку XX ст. Формальна соціологія Ф. Тьонніса. Соціологічна концепція Г. Зімеля. Соціологія Е.Дюркгейма. Соціологія М.Вебера. Соціологічна система В.Парето. Соціологічна думка Росії XIX – початку XX ст. в контексті становлення світової соціології.

Сучасні пошуки і напрямки соціологічного теоретизування у західній соціології. Неопозитивізм у сучасній соціології. Теоретичні концепції П. Сорокіна. Структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертона. Психоаналітичний напрямок у соціології. Соціологія символічного інтеракціонізму. Феноменологічна соціологія. Франкфуртська школа та її

«критична соціологія». Соціальні доктрини неофрейдизму (А. Адлер, К. Юнг, О. Ранк, В. Райх) та постфрейдистська соціологія (Е. Фромм, К. Хорні). Соціобіологія та соціальний біхевіоризм. Неомарксизм і радикальна соціологія. Методологічні проблеми сучасного соціологічного теоретизування. Перспективи розвитку соціологічної теорії. Соціологічні теорії неофункціоналізму. Соціологія Е. Гідденса. Критична теорія Ю. Габермаса. Акціонізм А. Турена. Соціологія П. Бурд'є. Постструктуралістська соціологія М. Фуко. Модерн і постмодерн: логіка соціологічної рефлексії. Соціологічні концепції глобалізації.

Передумови формування української соціологічної думки. Основні етапи історії соціологічної думки. Соціальні ідеї Київської Русі. Специфіка протосоціології Г. Сковороди. Розвиток соціальної думки в XVII – першій половині XIX ст. Розвиток соціологічної думки в Україні наприкінці XIX – початку XX ст. Соціологія політики М. Драгоманова. Соціологічні ідеї І. Франка, Б. Кістяківського. Генетична соціологія М. Грушевського. Класократична концепція В. Липинського. Соціологічні погляди М. Шаповала.

2.2 Загальнотеоретична соціологія

Соціально-культурні і наукові передумови виникнення соціології як науки. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.

Об'єкт і предмет соціології. Основні методологічні засади соціології як науки. Закони і категорії соціології. Соціальні закони та їх класифікація. Типи соціальних законів. Поняття «категорія» в соціології. Класифікація та систематизація категорій.

Місце соціології в системі соціально-гуманітарних наук. Система соціологічного знання та її елементи. Основні функції соціології як науки.

Еволюція уявлень про суспільство як соціальну систему в протосоціологічній та соціологічній думці. Поняття суспільства та його сутність. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи. Проблема типологізації суспільств. Постіндустріальне та інформаційне суспільство, його характерні ознаки. Дуалістичний характер сучасного суспільства.

Сутність модернізації та її різновиди. Теорія модернізації. Трансформаційні процеси в Україні, їх протирічливий характер. Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури: соціальні статуси, соціальні групи, соціальні класи, соціальні верстви, соціальні інститути, соціальні організації, типологія соціальних спільнот. Види соціальної структури суспільства. Поняття соціального класу. Головні ознаки класу. Типології класів. Середній клас як суб'єкт соціальної дії в сучасному суспільстві. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства. Види соціальної стратифікації (закрита та відкрита). Історичні типи стратифікованого суспільства. Основні методологічні підходи до вирішення питань про сутність та перспективи розвитку соціальної стратифікації. Соціальна

мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства. Проблема маргінальності соціальних утворень. Основні напрямки соціоструктурних змін в сучасному українському суспільстві.

Поняття соціального інституту. Роль соціальних інститутів в життєдіяльності суспільстві. Сутність та умови процесу інституціоналізації. Види соціальних інститутів. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Поняття соціальної організації. Принципи соціальної організації. Типологія соціальних організацій.

Поняття особистості. Співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність». Становлення особистості: соціалізація та персоналізація. Основні піходи до визначення феномена соціалізації: біогенетичний, соціогенний, біхевіористичний, психоаналітичний, інтеракціоністський та ін. Соціальні фактори як умови соціалізації (макрофактори, мезофактори та мікрофактори). Механізми соціалізації (рефлексивний, міжособистісний, традиційний, субкультурний та інституціональний). Агенти соціалізації. Первинна та вторинна соціалізація. Ресоціалізація. Основні проєкції соціалізації. Соціалізація як інкультуризація, інтерналізація, адаптація й конструювання соціальності.

Соціальна ідентифікація та ідентичності особистості. Теоретико-методологічні засади розуміння ідентичності. Соціальна та особиста ідентичність. Механізми ідентифікації. Соціальна типологія особистості. Співвідношення ідеального, нормативного та реального типів особистості. Модальна особистість як утілення загальнокультурних цінностей наданого суспільства. Типи особистості як форми життя (Е. Шпрангер).

Феномен покоління в соціології: методологічні засади вивчення. Покоління як історичне, соціально-психологічне й соціологічне явище. Теорії конфлікту поколінь. Концепція зв'язку міжпоколінних відносин М. Мід. Розуміння демографічного, антропологічного, історичного, хронологічного та символічного поколінь. Особливості вертикального та горизонтального аналізу поколінь у соціології.

Культура як репрезентативний феномен. Соціальні функції культури. Культура як система духовного виробництва. Духовне виробництво як культур-індустрія. «Архітектура» творчого сектору в сучасній економіці. Структурні компоненти культури: норми, цінності. Різновиди ціннісно-нормативних структур. Різноманіття типології культури як відображення її поліфункціональності: проблема систематизації. Критерії і варіанти типологізації культур. Культури історичних спільнот (макросистем): а) етно/регіональні культури; б) національні культури; в) цивілізаційні культури. Соціокультурні характеристики цивілізаційних комплексів Заходу й Сходу. Структура і розподіл культурного потенціалу всередині суспільства. Масова й висока (елітарна) культура. Соціологічний підхід до проблематики субкультур в сучасному суспільстві.

Стильова диференціація культури. Поняття стилю й культурної (життєвої) форми. Моностилізм та полістилістична культура. Основні підходи щодо аналізу

соціодинаміки культури. Джерела культурної динаміки: інновація, традиція, запозичення (дифузїонізм). Типи культурних змін. Соціокультурний контекст традиційного суспільства. Домінуючі культурні форми епохи Модерну. Постмодерністська культурна ситуація: модуси світосприйняття.

2.3 Методологія та програмування соціологічних досліджень

Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення. Види соціологічних досліджень. Поняття, функції та призначення програми соціологічного дослідження. Структура програми соціологічного дослідження. Методологічна частина програми: призначення, компоненти, логіка побудування. Методична частина програми: призначення, компоненти. Вибірка у соціологічному дослідженні. Поняття «генеральна сукупність», «вибіркова сукупність», «одиниця відбору», «одиниця спостереження», «репрезентативність», «помилка репрезентативності». Типи виборок за методом (імовірнісний, цілеспрямований, стихійний) відбору одиниць дослідження.

Загальна характеристика і класифікація методів збору первинної соціологічної інформації. Опитування як метод збору соціологічної інформації, його місце серед інших методів соціологічного дослідження. Характеристика різновидів опитування: цільове призначення, переваги, недоліки.

Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання. Інформаційні можливості та цінність документальних джерел соціальної інформації. Види документів, їх класифікація та характеристика. Види аналізу документів: загальна характеристика

Програмне забезпечення процесу обробки соціальної інформації. Особливості та вимоги при підготовці інформації для ручної та машинної обробки: редагування, кодування, усунення помилок та ін. Формалізовані, експресивні, графічні та інші методи підвищення ефективності немашинної обробки інформації. Використання статистичних методів: групування, ряди розподілу та інше. Види та форми графічного зображення соціологічних даних. Обчислення середніх величин. Кореляційний аналіз і коефіцієнти залежності ознак. Теоретичні, організаційні, технологічні та інші умови якісного аналізу даних соціологічних досліджень.

Методологічні та методичні засади вимірювання в соціології. Табулювання соціологічних даних. Показники, які характеризують особливості розподілу ознак вимірюваних за різними шкалами. Міри центральної тенденції та міри варіації. Міри варіації. Опосередковане вимірювання. Аналіз двомірних таблиць. Критерій χ^2 (хі-квадрат) та побудовані на ньому коефіцієнти зв'язку. Міри зв'язку які засновані на моделі прогнозу і рангових кореляціях. Кореляційний аналіз. Перевірка статистичних гіпотез.

Основні поняття та категорії соціальної прогностики. Історичні форми прояву передбачення майбутнього. Функції соціального прогнозування. Місце

та значення прогнозування в системі соціального управління. Основні принципи і закони соціального прогнозування. Методологічні основи прогнозування. Типи прогнозів. Джерела інформації про майбутнє та основні способи розробки соціальних прогнозів. Специфіка пошукових та нормативних прогнозів. Прогностичні ефекти.

Предметне поле, специфіка та пізнавальні можливості якісної методології. Порівняння основних теоретичних положень кількісної та якісної методологій. Передумови виникнення якісної парадигми в соціології. Процедури аналізу даних в якісних дослідженнях. Методи аналітичної індукції та обґрунтованої теорії (grounded theory) в якісних дослідженнях. Загальна характеристика та види інтерв'ю в якісних дослідженнях. Біографічний метод в якісних дослідженнях: різновиди та особливості застосування. Етнографічний метод в якісній соціології. Види та особливості проведення case-study. Основні теоретичні засади візуальної соціології.

2.4 Гендерна соціологія

Гендерна соціологія як галузь соціологічного знання. Специфіка гендерного підходу. Предмет, об'єкт, методологічна база гендерної соціології. Функції, взаємозв'язок з іншими науками. Міждисциплінарний характер даної дисципліни. Основні тенденції розвитку наукових досліджень в області гендерної соціології. Еволюція виникнення гендерних досліджень: жіночі дослідження – феміністичні – гендерні дослідження.

Теоретико-методологічні основи гендерної соціології. Соціобіологічна парадигма, структурно-функціональна парадигма, символічний інтеракціонізм, теорія структурації Е. Гідденса. Соціальне конструювання гендера: соціально-конструктивістський підхід П. Бергера та Т. Лукмана; етнометодологія Г. Гарфінкеля, зміст драматургічного інтеракціонізму І. Гофмана.

Теорія фемінізму. Сутність та соціальні можливості маскулінізму. Гендерна стратифікація: соціологічний зміст. Основні підходи до визначення класової позиції жінок. Гендер як соціальний інститут. Гендерна соціалізація, гендерна ідентичність, гендерні стереотипи в сучасному суспільстві. Гендерна економіка. Трансформація сфери зайнятості, обмеження доступу жінок у престижні сфери виробництва. Професійна асиметрія ринку праці. Дискримінація по ознаці статі в трудовій діяльності. Кар'єрні можливості для чоловіків і жінок. Поняття «скляної стелі». Безробіття як соціальне явище, її гендерна специфіка. Характеристика чоловічого і жіночого безробіття.

Основні напрямки і форми залучення жінок до політичної діяльності. Закордонний досвід по посиленню політичного впливу жінок на розвиток суспільних процесів. Гендерні квоти, можливості їхнього введення в Україні. Гендерне насилля. Визначення категорії «насилство над жінками і дівчинками», міжнародний характер проблеми. Рівні насильства і його види. Фізичне,

сексуальне, психологічне насильство в родині. Формування політики гендерного паритету в українському суспільстві.

2.5 Соціологія права і девіантної поведінки

Предмет та функції соціології права і девіантної поведінки. Соціологічна доктрина права М. Вебера, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, П. Сорокіна, С.Ерліха. Марксистська соціологія права. Американська школа соціології права: Р. Паунд, О. Холмс, Т. Парсонс. Сучасні підходи в соціології права.

Поняття й основні ознаки права. Соціальні функції права. Сутність правової норми, її специфічні риси, структура та функції. Правова поведінка: ознаки, види, суб'єкти. Сутність та види правомірної поведінки. Правова свідомість: сутність, структура, рівні. Правова культура: сутність, рівні, елементи, види. Правове виховання. Правовий нігілізм як антипод правової культури. Поняття юридичної організації, його зміст та специфіка.

Поняття девіації, її різновиди, форми, функції. Західні теорії девіантної поведінки: біологічний позитивізм Ч. Ломброзо та В. Шелдона; концепції аномії Е. Дюркгейма та Р. Мертона; теорія диференційної асоціації (Е. Сазерленд); субкультурна теорія; теорія стигматизації. Сучасні теорії дослідження девіацій (радикальна кримінологія, феноменологія, лівий реалізм, миротворча кримінологія, конструктивізм).

Соціальний контроль: сутність, форми, види, моделі як механізм самоорганізації суспільства. Дослідження соціального контролю в роботах Р. Мертона, Р. Парка, Е. Росса, П. Бергера. Постмодерністське розуміння соціального контролю.

Корупція як суспільна девіація: сутність та форми. Злочинність як соціальне явище. Основні соціологічні теорії злочинності: драматизації зла, диференційованої асоціації, конфлікту культур, відчуження, нейтралізації, стигматизації, референтної групи, злочинних субкультур, соціального контролю, сприятливих можливостей, дрейфу, соціальної дезорганізації і їхня інтерпретація. Сутність делінквентної субкультури. Професійна та тюремна субкультури. Покарання: сутність і принципи. М. Фуко про народження тюрми. Основні типи пенітенціарних систем.

2.6 Соціологія політики

Предмет, функції та структура соціології політики. Еволюція уявлень про політику. Сутність та рівні функціонування політичного життя. Аспекти визначення, структура та функції політики. Атрибути (властивості) політики: поняття, основні групи. Системний вимір політики. Постсистемні концепції

політики («новий інституціоналізм», «синергетична парадигма», девелопменталістська концепція). Поняття та легітимність політичної влади. Демократія, авторитаризм, тоталітаризм. Неототалітарні тенденції суспільного розвитку. Поняття та типологічні характеристики сучасної держави. Багатоскладові суспільства. Сегменти багатоскладового суспільства. Надсегментні орієнтації. Моделі політичної організації суспільства: пірамідальна, «центр-периферія», матрична. Поняття, соціальна природа та функції політичних партій. Типологія та структура політичних партій. Особливості розвитку політичних партій у посткомуністичних країнах. Поняття і формат партійної системи. Групи інтересів та групи тиску як конституенти громадських об'єднань. Політико-управлінський цикл. Аналіз визначення проблеми і формування порядку денного політики. Підходи до суспільних проблем. Громадська думка і публічна політика. Теорії контролю порядку денного політики. Типологія питань публічної політики.

Поняття, функції, рівні, види та агенти політичної соціалізації. Етапи політичної соціалізації. Поняття, функції, типи політичної культури. Структура політичної культури: політична свідомість, політична діяльність та поведінка соціальних суб'єктів. Форми політичної участі. Вибори та виборчий процес як об'єкт соціологічного вивчення. Екологічна, соціально-психологічна та інструментально-раціональна методологія електоральних досліджень. Електоральна установка та електоральна поведінка. Електоральний простір: поняття, структура. Основні напрями інформаційно-аналітичного забезпечення виборчих кампаній. Виборчий екзит-пол.

Розділ 3. Критерії оцінювання

3.1 Загальна характеристика завдань атестаційної роботи

Фахові вступні випробування (ФВ) зі спеціальністю 054 Соціологія за другим (магістерським) рівнем проводиться у тестовій формі

Загальна кількість завдань роботи – 40. На виконання роботи виділяється 90 хвилин.

Атестаційне завдання складається із тестових завдань наступних форм:

- завдання з вибором однієї правильної відповіді.

До кожного із завдань подається чотири варіанти відповіді, з яких лише один варіант є правильним. Завдання вважається виконаним, якщо було обрано і позначено правильну відповідь у бланку відповідей.

- завдання на встановлення відповідності («логічні пари»).

До кожного із завдань подається інформація, позначена цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (тобто потрібно

утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо було правильно зроблено позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Д) у таблиці бланка відповідей.

- завдання на встановлення правильної послідовності.

До кожного із завдань подається перелік подій чи дій, позначених буквами, які потрібно розташувати в правильній послідовності, де перша подія чи дія має відповідати цифрі 1, друга – цифрі 2, третя – цифрі 3, четверта – цифрі 4. Завдання вважається виконаним, якщо було правильно зроблено позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Г) у таблиці бланка відповідей.

3.2 Схеми оцінювання завдань атестаційної роботи

I рівень складності

(завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 2 бали; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано)

30 тестових завдань

Підрозділ 2.1 – 5 завдань

Підрозділ 2.2 – 5 завдань

Підрозділ 2.3 – 5 завдань

Підрозділ 2.4 – 5 завдань

Підрозділ 2.5 – 5 завдань

Підрозділ 2.6 – 5 завдань

II рівень складності

(завдання на встановлення відповідності («логічні пари») або на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 бали: 1 бал за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару») або встановлену послідовність; 0 балів, якщо не вказано жодної правильної відповідності пари або послідовності, або відповіді на завдання не надано)

10 тестових завдань

Підрозділ 2.1 – 3 завдання

Підрозділ 2.2 – 2 завдання

Підрозділ 2.3 – 2 завдання

Підрозділ 2.4 – 1 завдання

Підрозділ 2.5 – 1 завдання

Підрозділ 2.6 – 1 завдання

Розділ 4. Перелік навчально-методичної літератури з підготовки до фахового випробування

4.1 Довідники, словники, енциклопедії, хрестоматії

Аберкромби Н. Социологический словарь / Н. Аберкромби; пер. с англ. – М.: ОАО Изд-во «Экономика», 1999. – 428 с.

Американская социологическая мысль: Тексты / Добренков В.И. (ред.-сост.). – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 263 с.

Загальна соціологія. Хрестоматія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Городяненко В.Г., Легеза С.В. (уклад.). – Д.: вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2006. – 515 с.

Зарубіжна соціологія (XX – початок XXI ст.): хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Уклад.: Городяненко В.Г., Ніколенко В.В.; за ред. В.Г. Городяненка. – Д.: Вид-во ДНУ, 2009. – 654 с.

Західноєвропейська теоретична соціологія XX ст. Словник / за ред. В.С. Бакірова; М.Д. Култаєва, І.І. Шеремет (уклад.). – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2003. – 296 с.

Історія соціологічної думки: навчальний енциклопедичний словник-довідник / за наук. ред. В.М. Пічі. – Л.: «Новий світ – 2000», 2016. – 687 с.

Новітні соціологічні теорії: Хрестоматія. Тексти / К.Ю. Богомаз, Н.Г. Комих (уклад.) – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2011. – 325 с.

Словник соціологічних і політичних термінів / В.І. Астахов, В.І. Денисенко, А.І. Панов та ін. (уклад.). – К.: Вища школа, 1993. – 141 с.

Современная западная социология. Словарь / Ю.Н. Давыдов, М.С. Ковалева, А.Ф. Филиппов (сост.). – М.: Политиздат. 1990. – 432 с.

Соціологічна енциклопедія / Ред.-уклад. В.Г. Городяненко. – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.

Соціологія: Короткий енциклопедичний словник / Уклад. В.І. Волович та ін. – К.: Укр. Центр духовної культури, 1998. – 736 с.

Соціологія політики: енциклопедичний словник / В.А. Полтораки, О.В. Петров, А.В. Толстоухов (уклад.). – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009. – 442 с.

Соціологія XIX – початку XX ст.: Хрестоматія / за ред. В.Г. Городяненка; В.Г. Городяненко, О.В. Гиліон (уклад.). – Д.: Вид-во ДНУ. – 2008. – 628 с.

Социологи XX века (биографический словарь) / под ред. В.Г. Городяненко. – Д.: ДГУ, 1999. – 128 с.

Социологический справочник / под общ. ред. В.И. Воловича. – К.: Политиздат Украины, 1990. – 382 с.

Социологический энциклопедический словарь. На русском, английском, немецком, французском и чешском языках / Ред.-координатор Г.В. Осипов. – М.: ИНФРА-М-НОРМА, 1998. – 488 с.

4.2 Підручники, навчальні посібники

- Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студ. вищ. навч. закл. / А.О. Барвінський. – К.: Центр навч. літ., 2005. – 328 с.
- Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с.
- Болотіна Є.В. Соціологія: метод. посібник / Є.В. Болотіна, В.Б. Мішура. – К.: Центр навч. літ., 2007. – 128 с.
- Бурдые П. Социология политики / пер. с фр.; сост., общ. ред. и предисл. Н.А. Шматко. – М.: Socio-Logos, 1993. – 336 с.
- Вербець В.В. Соціологія: навч. посібник / В.В. Вербець, О.А. Субот, Т.А. Христюк. – К.: КОНДОР, 2009. – 550 с.
- Вишняк О. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи / О. Вишняк. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000. – 308 с.
- Гидденс Э. Социология / Э. Гидденс; пер. с англ. – М.: Эдиториал УРСС, 1999. – 704 с.
- Городяненко В.Г. Социологический практикум: метод опроса-анкетирование, метод анализа документов, метод наблюдения, телефонный опрос: учеб.-метод. пособие / В.Г. Городяненко. – К.: изд. центр «Академия», 1999. – 160 с.
- Захарченко М.В. Історія соціології: від античності до початку ХХ ст.: навч. посібник / М.В. Захарченко, О.І. Погорілий. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
- Захарченко М.В. Соціологічна думка України: навч. посібник / М.В. Захарченко, В.Ф. Бурлачук, М.О. Молчанов та ін. – К., 1996. – 424 с.
- Кола Д. Политическая социология / Д. Кола; пер. с фр. – М.: Изд-во «Весь мир», 2001. – 406 с.
- Лукашевич Н.П. Введение в социологию: Учеб.-метод. пособие / Н.П. Лукашевич, Н.В. Туленков. – К.: МАУП, 1996. – 124 с.
- Лукашук В.І. Соціологія: навч. посібник / В.І. Лукашук. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – 288 с.
- Монсон П. Лодка на аллеях парка: Введение в социологию / П. Монсон; пер. со швед. – М.: Изд-во «Весь мир», 1994. – 96 с.
- Основи теорії гендеру: Навч. посібник / М.М. Скорик (відп. ред.). – К.: К.І.С., 2004. – 536 с.
- Павліченко П.П. Соціологія: навч. посібник / П.П. Павліченко, Д.А. Литвиненко. – К.: Лібра, 2002. – 254 с.
- Петров О.В. Социологические избирательные технологии / О.В. Петров. – Д.: Арт-Пресс, 1998. – 164 с.
- Піча В.М. Соціологія: навч. посібник / В.М. Піча. – К.: Дух і літера, 2005. – 262 с.
- Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ століття: навч. посібник / О.І. Погорілий. – К.: Либідь, 1996. – 224 с.
- Полторак І.С. Соціологія: навч. посібник / І.С. Полторак, Л.О. Колісник,

- Я.О. Лаптурова. – Д.: Нац. гірничий ун-т, 2008. – 112 с.
- Попова И.М. Социология. Введение в специальность. Учебник для студентов вузов / И.М. Попова. – К.: Тандем, 1997. – 287 с.
- Примуш М.В. Загальна соціологія: навч. посібник / М.В. Примуш. – К.: Професіонал, 2004. – 592 с.
- Ручка А.О. Курс історії теоретичної соціології / А.О. Ручка, В.В. Танчер. – К.: Наук. думка, 1995. – 223 с.
- Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник / Є.В. Сірий. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
- Смелзер Н. Социология / Н. Смелзер; пер. с англ. – М.: Феникс, 1994. – 688 с.
- Соціологія: курс лекцій: навч. посібник / за ред. С.А. Щудло, Т.М. Романіва, І.Л. Мірчук. – Дрогобич: Вимір, 2004. – 240 с.
- Соціологія: навч. посібник / за ред. С.О. Макеєва. – 4-е вид. – К.: Знання, 2008. – 566 с.
- Соціологія: підручник / за заг. ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлача. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ; Харків: Єдинокор, 1998. – 696 с.
- Соціологія. Підручник для студентів. / за ред. В.Г. Городяненка. – 3-є вид., переробл., допов. – К.: Вид. дім «Академія», 2008. – 560 с.
- Соціологія: підручник / М.П. Требін, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін.; за ред. М.П. Требіна. – Х.: Право, 2010. – 223 с.
- Спеціальні та галузеві соціології / В.Є. Пилипенко, Н.В. Балабанова, О.І. Вишняк та ін.; за ред. В.Є. Пилипенка. – К.: Каравела, 2003. – 304 с.
- Сурмин Ю.П. Методология и методы социологических исследований: Учеб. пособие / Ю.П. Сурмин, Н.В. Туленков. – К.: МАУП, 2000. – 304 с.
- Суспільствознавство: Людина. Суспільство. Світ: Підручник / В.Г. Городяненко, А.В. Демичева, О.В. Ходус, Л.І. Швидка; за ред. В.Г. Городяненко. – Д.: Вид-во ДНУ, 2004. – 556 с.
- Технології прикладних соціологічних досліджень. Навч.-метод. посібник / за ред. Ю.І. Саєнка. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2003. – 124 с.
- Тощенко Ж.Т. Социология. Общий курс / Ж.Т. Тощенко. – М.: Прометей, 1998. – 511 с.
- Черниш Н.Й. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання / Н.Й. Черниш. – 5-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2009. – 486 с.
- Шаповал М. Загальна соціологія / М. Шаповал. – К.: Вища шк., 1996. – 368 с.
- Юрій М.Ф. Соціологія: підручник для студ. вищ. навч. закл. / М.Ф. Юрій. – 3-тє вид. – К.: Кондор, 2009. – 288 с.
- Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В.А. Ядов. – М.: Добросвет, Книжный дом «Университет», 1998. – 596 с.
- Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навч. посібник / за ред. Н. Костенко, Л. Скокової. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2009. – 200 с.